

UNIwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w
POZNANIU
KATEDRA I KLINIKA NEUROLOGII WIEKU
ROZWOJOWEGO

ul. Przybyszewskiego 49
60-355 Poznań

tel. 061 869-12-55
fax 061 869-15-53
e-mail: nwrsk2@ump.edu.pl

dr hab. n. med. Marcin Żarowski, prof. UMP
Pracownia Polisomnografii i Badań Snu Dzieci i Młodzieży
Katedra i Klinika Neurologii Wieku Rozwojowego
Uniwersytet Medyczny im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu
ul. Przybyszewskiego 49
60-355 Poznań
zarowski@ump.edu.pl

Poznań, dn. 30.06.2023 r.

**Recenzja rozprawy doktorskiej magister Karoliny Milewskiej
pt.: „Analiza czynników determinujących rozwój komunikacji werbalnej
u dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym”,
promotor: dr hab. n. med. Bożena Okurowska-Zawada.**

W przedstawionej do oceny dysertacji pt. „Analiza czynników determinujących rozwój komunikacji werbalnej u dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym”, przygotowanej pod kierunkiem dr hab. n. med. Bożeny Okurowskiej-Zawady, Autorka podjęła się analizy czynników wpływających na rozwój komunikacji werbalnej w grupie dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym. Mózgowe porażenie dziecięce zajmuje szczególne miejsce w Neurologii Dziecięcej, nie tylko ze względu na zaburzenia ruchowe będące objawami osiowymi, ale również na zaburzenia funkcji poznawczych, zachowania, napadowe, percepcji czy wreszcie bardzo istotne zaburzenia komunikacji. Szacuje się ok 50-85% dzieci z

ce

MPD ma trudności z porozumiewaniem się za pomocą języka. Wybrany przez autorkę temat uważam za bardzo ważny i prawidłowo zdefiniowany.

Należy podkreślić fakt, że praca powstała w ośrodku, którego rola jako lidera w badaniach nad mózgowym porażeniem dziecięcym jest trudna do przecenienia.

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska ma formę klasycznej monografii i układ typowy dla dysertacji w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu. Na pracę składa się 117 stron maszynopisu a tekst został podzielony formalnie na 11 rozdziałów, zawiera ona 64 tabele i siedem rycin. Na początku pracy przedstawiono wykaz skrótów. Ponadto Autorka zamieściła w pracy streszczenia w języku polskim i angielskim oraz kopię zgody komisji bioetycznej na przeprowadzenie tematu badawczego, autorski kwestionariusz wywiadu, kwestionariusz do badania artykulacji, kwestionariusz badania słuch fonematycznego oraz wzory informacji dla rodziców i zgodny na badania.

Spis piśmiennictwa obejmuje 116 pozycji ułożonych w kolejności cytowania, w przeważającej większości opublikowanych w ostatnich 10 latach. Piśmiennictwo starannie dobrane tematycznie, nie budzi zastrzeżeń, tak pod względem merytorycznym jak i redakcyjnym.

W pierwszej części dysertacji (Wstęp) autorka w sposób rzeczowy i konkretny przedstawia zagadnienia teoretyczne dotyczące charakterystyki mózgowego porażenia dziecięcego oraz wybranych metod usprawniania dzieci z MPD. Następnie autorka charakteryzuje mowę dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym.

Należy podkreślić, że część teoretyczna dysertacji jest zwięzła, konkretna i informatywna. Została przygotowana starannie, z dbałością o szczegóły, w sposób jasny i przejrzysty. W opinii recenzenta walorem tej części pracy jest to, że Doktorantka nie uległa pokusie nadmiernego rozbudowania części teoretycznej co jest często obserwowane w dysertacjach doktorskich. Rozdział ten stanowi doskonałe wprowadzenie do przedstawionych w dalszej części badań własnych.

Przy przygotowaniu pracy do wysłania do publikacji recenzent sugeruje delikatne przeredagowanie mające na celu wyrównanie proporcji pomiędzy częścią dotyczącą mózgowego porażenia dziecięcego a częścią dotyczącą zaburzeniom mowy.

W kolejnym rozdziale Autorka omawia cel główny, cele szczegółowe oraz założenia rozprawy doktorskiej. Jako cel główny, Autorka przyjęła przedstawienie czynników mających bezpośredni wpływ na rozwój komunikacji werbalnej u dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym. Cel główny odpowiada tematowi pracy i został prawidłowo sformułowany. Cele szczegółowe stanowiące rozszerzenie celu głównego o wyodrębnienie i uporządkowanie czynników wpływających na rozwinięcie mowy u dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym oraz ocenę stopnia ich wpływu na poziom rozwinięcia mowy lub jej brak. Zdefiniowane cele szczegółowe pracy są uzupełnione o 5 założeń pracy, które dodatkowo prezentują oczekiwania związane z przeprowadzonym badaniem. W opinii recenzenta założenia i cele pracy przygotowane są w sposób nie budzący wątpliwości, zastrzeżeń i dobrze definiują cele pracy badawczej.

W rozdziale 3 (Materiał i metodyka pracy) autorka charakteryzuje grupę badaną oraz zastosowane metody badawcze.

Na prowadzenie badań Autorka uzyskała zgodę komisji bioetycznej nr R-I-002/173/2019, której kopia znajduje się w załącznikach.

Materiał badawczy stanowiła grupa obejmująca 100 dzieci w wieku 4-18 lat ze zdiagnozowanym mózgowym porażeniem dziecięcym wraz z ich rodzicami/opiekunami prawnymi, pacjentów Dziecięcego Szpitala Klinicznego w Białymstoku, Kliniki Rehabilitacji Dziecięcej z Ośrodkiem Wczesnej Pomocy Dzieciom Upośledzonym „Dać Szansę” oraz uczestnicy ośrodka Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom z Mózgowym porażeniem Dziecięcym „Jasny Cel”. Kryteria włączenia i wykluczenia z grupy badawczej zostały precyzyjnie określone.

W dalszej części rozdziału Autorka w sposób wyczerpujący przedstawia metodykę prowadzenia badania, opisując wykorzystane kwestionariusze (których

kopie znajduję się w załącznikach), przedstawiając prawidłowo skonstruowany schemat badania oraz podstawy zastosowanej analizy statystycznej. Opis metodyki jest obszerny i przedstawiony w sposób umożliwiający odtworzenie badania, co jest niewątpliwym atutem tej części dysertacji.

Odpowiednio dobrane przez Doktorantkę grupy badana i zastosowane narzędzia badawcze stworzyły solidną postawę od uzyskania rzetelnych wyników oraz pozwalają na weryfikowanie postawionych założeń oraz celów pracy pozwalając na wyciąganie prawidłowych wniosków.

Na uznanie zasługuje obszerny i starannie przygotowany kolejny rozdział prezentujący uzyskane przez Doktorantkę wyniki. Przedstawione są one w sposób jasny i wyczerpujący a Autorka wykorzystała w tym celu liczne – 64 tabele. Tabele przygotowane są w sposób bardzo przejrzysty i staranny co znacznie poprawia czytelność dysertacji. Warto podkreślić, że Autorka uniknęła stosowania przeładowanych tabel zbiorczych, które z reguły utrudniają zapoznanie się z istotnymi danymi przez czytelnika, zastosowana przez Autorkę forma prezentacji wyników zasługuje na uznanie i świadczy o jej dojrzałości jako badacza.

Pod względem edytorskim tabele przygotowane bardzo starannie, chociaż można mieć wątpliwości co do użycia koloru czerwonego do uwypuklenia wartości istotnych statystycznie w Tabeli 1, bez konsekwentnej kontynuacji tego zabiegu w dalszej części pracy. Wydaje się, że zastosowanie czcionki pogrubionej konsekwentnie we wszystkich tabelach dla wartości istotnych statystycznie (tak jak to się zwyczajowo robi w publikacjach) byłoby bardziej celowe. Przed przekazaniem pracy do publikacji warto byłoby popracować jeszcze nad szczegółami edytorskimi tej części pracy, aby jeszcze poprawić jej komunikatywność (odstępy tekst-tabele).

Co do wartości merytorycznej uzyskanych wyników nie mam uwag.

W rozdziale Dyskusja Autorka przeprowadziła wnikliwą i rzetelną analizę uzyskanych wyników w odniesieniu do licznych, aktualnych (w przeważającej większości z ostatnich 10 lat) pozycji piśmiennictwa światowego. Niewątpliwym

plusem tej części dysertacji jest jej ustrukturyzowana forma, która zdecydowanie ułatwia czytelnikowi zapoznanie się z dyskusją.

Prawidłowo przeprowadzona na 13 stronach maszynopisu dyskusja w sposób jednoznaczny wspiera, trafne i dobrze sformułowane wnioski stanowiące 6 rozdział pracy i zamykające recenzowaną dysertację doktorską.

W opinii recenzenta w przygotowaniu do publikacji należy zwrócić uwagę na to, aby wnioski w większym stopniu odpowiadały celom pracy i założeniom pracy, co wymaga tylko nieznacznego ich przeredagowania.

W tym miejscu chciałbym zapytać Doktorantkę jak w jej opinii, w świetle uzyskanych wyników powinien wyglądać schemat postępowania z pacjentem z mózgowym porażeniem dziecięcym i zaburzeniami rozwoju mowy?

Na pozytywną ocenę przedstawionej mi do oceny dysertacji wpływa zarówno oryginalność doboru tematyki badań, staranność doboru grupy badanej i zastosowanych narzędzi badawczych, rzetelność opracowania wyników badań i ich wyczerpujące przedstawienie. Wnikliwa dyskusja z licznymi i aktualnymi pozycjami piśmiennictwa, dotyczącymi zagadnień związanych z prezentowaną tematyką rozwoju mowy u pacjentów z mózgowym porażeniem dziecięcym, która pozwala na wyciągnięcie prawidłowych i wartościowych wniosków.

W dysertacji Autorka wykazała, że potrafi planować oraz prowadzić rzetelne badania naukowe, wykazała się również biegłą znajomością tematyki rozwoju mowy u dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym, która jest przedmiotem pracy doktorskiej. Doktorantka udowodniła, że posiada szeroką wiedzę z zakresu przedmiotu oraz znajomość aktualnego piśmiennictwa i na tej podstawie potrafi prowadzić syntetyczną analizę uzyskanych wyników i wyciągać logiczne wnioski na podstawie poczynionych spostrzeżeń w konfrontacji z wynikami innych badań. Przedstawione w dysertacji wyniki są ciekawe i wnoszą dodatkową wiedzę, która z pewnością znajdzie wykorzystanie praktyczne w pracy z dziećmi z mózgowym porażeniem dziecięcym.

u

Z obowiązku recenzenta zwracam uwagę na fakt, że pomimo bardzo starannego przygotowania rozprawy doktorskiej Doktorantka nie ustrzegła się drobnych błędów i niezręczności o charakterze językowym i stylistycznym.

Przedstawione w niniejszej recenzji drobne uwagi i sugestie głównie o charakterze edytorskim, które wynikają z obowiązku recenzenta, w żadnym stopniu nie wpływają na pozytywną merytoryczną ocenę dysertacji doktorskiej.

Praca doktorska nosi wszelkie znamiona dzieła oryginalnego i spełnia warunki wszystkie warunki stawiane są dysertacji na stopień doktora w dziedzinie nauk medycznych i nauk zdrowiu w dyscyplinie nauki o zdrowiu.

Stwierdzam, że dysertacja doktorska magister Karoliny Milewskiej pt.: „Analiza czynników determinujących rozwój komunikacji werbalnej u dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym”, napisana pod kierunkiem dr hab. n. med. Bożeny Okurowskiej-Zawady, spełnia warunki określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Mam więc zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Senatowi Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku, moją pozytywną ocenę dysertacji i zarazem wniosek dopuszczenie magister Karoliny Milewskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Dr hab. n. med. Marcin Żarowski, prof. UMP